

Siiri Savinotko

Memoriaali – kohti osallistavaa kokoelmatyötä kulttuuriperintösektorilla

ABSTRAKTI / ABSTRACT

Mikkelissä toteutettiin vuosina 2020–2022 yhteistyöhanke, jossa kehitettiin uudenlaista kokoelmien keräämiseen, hallintaan ja esittämiseen tarkoitettua palvelua kulttuuriperintösektorilla toimiville muistiorganisaatioille. Yksi hankkeen tärkeimmistä lähtökohdista oli osallistaminen kokoelmatyössä. Osallistamalla käyttäjä kokoelmatyön ydinprosesseihin, kuten aineistojen kuvailuun, käyttäjälle luodaan pääsy osaksi kokoelmiin liittyvää tiedontuotantoa ja asiantuntijuutta. Käyttäjää osallistamalla on mahdollista tallentaa monipuolisesti ja kattavasti aineistoa, jonka kokoaminen muilla keinoin on hankalaa. Hankkeessa tunnistettiin useita osallistamiseen liittyviä ongelmia, joihin kehitettävällä Memoriaali-palvelulla haluttiin vastata. Palvelu mahdollistaa yksityisaineistojen luovutuksen suoraan käyttäjän omalta koneelta ja aineistojen kuvailutyötä joukkoistamalla. Lisäksi Muisti suunnitteli Memoriaalin osaksi työkalun muistitiedon tallentamiseen ääni- ja videomuodossa. Palvelun koekäyttöversio on määrä julkaista vuonna 2023.

Kokoelmatyö, kulttuuriperintösektori, osallisuus, hankkeet

Kohti osallistavaa kokoelmatyötä

Kulttuuriperintösektori on viime vuosina herännyt siihen, että aineistot eivät kosketa vain niiden tuottamisessa mukana olevia ihmisiä, vaan kokonaisia yhteisöjä, joiden suhteet aineistoihin voivat olla moninaisia. Kokoelmien sekä aineistojen ymmärtäminen muovautuu niiden tuottajien ja käyttäjien verkostoissa, eikä arkistonhoitajaa tai muuta kulttuuriperintöalan ammattilaista nähdä enää ainoana aineistoista tietävänä tahona¹. Monipuoliset ja kattavat aineistot eivät synny vain viranomaistoiminnasta, vaan tarvitaan myös yksityishenkilöiden, yhdistysten ja muiden yhteisöjen panosta. Käyttäjien omaan asiantuntijuuteen ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin havahtumisesta on seurannut osallisuuden nostaminen osaksi museoiden ja arkistojen kokoelmatyötä ainakin alan ammattilaisten keskusteluissa. Tämä on tuonut esiin tarpeen myös uudentilaisille palveluille kulttuuriperintösektorilla.

Osallisuudelle ja osallistamiselle on annettu monenlaisia merkityksiä projekteista ja tutkimusasetelmista riippuen². Määritelmästä riippumatta osallisuus tarjoaa käyttäjälle mahdollisuuden olla mukana kulttuuriperintöaineistoja koskevissa prosesseissa, oli kyse sitten joukkoistetusta käsin kirjoitetun tekstin koneluettavaksi muuttamisesta (ks. esim. Kansallisarkiston Suomalaiset Venäjällä -hanke) tai osallistamisesta aineiston kuvailun kaltaisiin arkistoinnin ydinprosesseihin kuten Memoriaali-hankkeessa. Osallistaminen kulttuuriperintöaineistojen parissa merkitsee asiantuntijuuden avaamista uusille ihmisille, mikä tuo myös uudenlaista tietoa osaksi kokoelmia. Esimerkiksi erilaisilla harrastajaryhmillä on tietoa ja osaamista, jota asiantuntijalla ei välttämättä ole.

Osallistaminen ei puhuta vain kulttuuriperintösektorin ammattikuntaa, vaan osallisuutta ovat alkaneet kaivata myös asiakkaat ja aineistojen käyttäjät. Elämän digitalisoituminen on tuonut mukanaan uudenlaisia odotuksia tiedon saatavuudesta,³ ja viimeisen vuosikymmenen aikana sosiaalinen media on muokannut käsityksiä mahdollisuudesta vaikuttaa verkkoympäristön muotoutumiseen. Osallisuuden voi katsoa olevan nykypäivänä perustavanlaatuisen osa monia palveluita uutisten kommenttikentistä Facebookiin, jonka toimintalogiikka perustuu kokonaisuudessaan käyttäjien osallisuuteen ja keskinäiseen vuorovaikutukseen. Käyttäjän rooli sivustaseuraajana tai tiedon vastaanottajana on alkanut tuntua vanhanaiselta. Myös kulttuuriperintösektorilla osallisuuden kasvava merkitys on näkynyt lisääntyvänä vuorovaikutuksena digitaalisissa palveluissa ja interaktiivisissa näyttelyissä.

Asiakkaiden osallistaminen muistiorganisaatioiden kokoelmatyöhön tarjoaa tutkijoille, historian harrastajille sekä muille käyttäjille mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, millaista kulttuuriperintöä Suomessa tallennetaan. Toisaalta se vaati uudenlaisten digitaalisten palveluiden kehittämistä, jotka mahdollistavat osallisuuden sellaisena, että se tuntuu mielekkäältä niin käyttäjille kuin palvelua tarjoaville organisaatioille. Yksi osallisuuden tärkeimmistä mahdollisuuksista on avata sitä, kenen aineistoja otetaan osaksi kokoelmia ja kenen historiaa siten kerrotaan. Museoissa tämä näkyy esimerkiksi yleisökokoelmatyönä, joka on usein paikallisyhteisöjen omasta aktiivisuudesta kumpuavaa. Se kertoo paikallishistoriaa tavoilla, joka ei olisi saavutettavissa ainoastaan ammattilaisen tekemän työn kautta (ks. esimerkiksi Sastamalan seudun museon Jalkautuva museo -hanke ja Kyläkumppani-malli).

Myös arkistoissa hallinnollisen ja valtiollisen aineiston rinnalle on syntynyt yhteisökokoelmia, jotka kertovat erilaisten yhteisöjen historiaa. Näiden kokoelmien merkitys tulee esille esimerkiksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä koskevan aineiston kohdalla. Kun historialliset viranomaisaineistot koostuvat lähinnä rikosoikeudellisista tai lääketieteellisistä asiakirjoista, vähemmistöjen arkielämästä kertovien yksityisaineistojen ja yhteisöarkistojen merkitys seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuuden historian tallentamisessa nousee korvaamattomaan rooliin⁴. Myös sotahistoriallisten aineistojen tallennus on painottunut virallisten tahojen aineistoihin, minkä vuoksi esimerkiksi naisten ja lasten sotakokemusten säi-

lyminen on jäänyt lähinnä yhdistysten ja yksityishenkilöiden tekemän työn ansioksi. Osallistamisen merkitystä historiallisen aineiston monimuotoisuudelle ei siis voi pitää vähäisenä. Osallisuuden mahdollisuuksien tarjoaminen tulisikin olla yksi kulttuuriperintösektorin tärkeimmistä kehityskohteista.

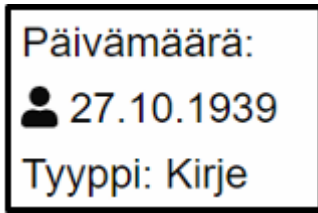
Memoriaali-hanke ja kehittämisen radikaali käyttäjänäkökulma

Edellä kuvailemistani lähtökohdista syntyi Mikkeliissä hanke nimeltään *Memoriaali – Aineistojen digitaalisen vastaanoton, käytettävyyden ja verkkopalvelun kehittäminen Memory Campuksessa*. Vuosina 2020–2022 toteutetussa hankkeessa kehitettiin kulttuuriperintöaineiston sähköiseen vastaanottoon ja kokoelmanhallintaan keskittyvä Memoriaali-palvelu, joka tarjoaa käyttäjille uudenlaisen mahdollisuuden osallistua kokoelmatyön prosesseihin. Hanketta rahoitti Etelä-Savon maakuntaliitto Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR). Sen toteuttivat yhteistyössä Mikkelin kehitysyritys Miksei, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamk, Elinkeinoelämän Keskusarkisto Elka sekä Sodan ja rauhan keskus Muisti, jonka projektiasiantuntijana itse toimin hankkeen ajan. Sodan ja rauhan keskus Muisti on kesällä 2020 Mikkeliin avattu tiedekeskus, joka käsittelee sodan kokemushistoriaa hyödyntämällä nykyaikaista näyttelyteknologiaa sekä humanistis-yhteiskuntatieteellistä tutkimusta.

Muisti lähti mukaan Memoriaali-hankkeeseen ennen kaikkea osallistavuuden näkökulmasta kiinnostuneena. Tavoitteenamme on laajentaa ymmärrystä suomalaisesta sotahistoriasta ja tarjota uusia näkökulmia sodan kokemukseen moniteknologisen näyttelyn sekä kehittymässä olevan kokoelmatyön avulla. Memoriaalista haluttiin kehittää väline, joka antaa käyttäjille aiempaa saavutettavamman mahdollisuuden vaikuttaa kulttuuriperintökokoelmien muodostumiseen ja niiden sisältämien tietojen rikastamiseen. Palvelun avulla historiallisen aineiston keräämistä pyritään joukkoistamaan ja siten täydentämään olemassa olevia kokoelmia uudenlaisten luovuttajaryhmien aineistoilla. Ilman helposti käytettäviä, saavutettavia palveluita yksityisaineistot ovat vaarassa jäädä pöytälaatikoihin tai kadota kokonaan.

Memoriaali-palvelu toimii siis kokoelman keräämisessä ja hallinnassa. Memoriaalin avulla käyttäjä voi itsenäisesti tuoda digitoitua tai syntysähköistä aineistoa palveluun omalta tietokoneeltaan, kuvailla aineistoa, määritellä sille käyttöehdot ja tehdä luovutus sopimuksen muistiorganisaation kanssa. Muistin tapauksessa kokoelmatyö keskittyy suomalaisen sodan kokemushistorian tallennukseen, ja käyttäjiltä kerätään teemoiltaan Muistin tallennusalueeseen soveltuvaa aineistoa. Memoriaalissa käyttäjien on myös mahdollista tallentaa muistitietoa Muistelupalvelu-työkalulla (ks. alla) sekä selata ja hakea aineistoa.

Yksi Memoriaalin keskeisistä osallisuutta tukevista toiminnoista on käyttäjien mahdollisuus tehdä ehdotuksia aineistojen kuvailutietoihin. Käyttäjien tekemien ehdotusten avulla aineistojen tietoja on mahdollista rikastaa tavoilla, jotka eivät aiemmin ole olleet mahdollisia. Kuvailutietoehdotus tarkastetaan palvelua tarjoavassa organisaatiossa, jonka jälkeen se julkaistaan osaksi aineiston kuvailutietoja. Ehdotusten kautta saadut kuvailutiedot erotetaan aineiston varsinaisista kuvailutiedoista käyttäjäsymbolilla, joka poistuu, jos palveluntarjoaja hyväksyy ehdotuksen osaksi aineiston varsinaisia kuvailutietoja (Kuva 1). Kuvailutietojen tarjoaminen käyttäjien muokattavaksi on esimerkki Memoriaalin kehitystyössä vaikuttaneesta radikaalista käyttäjänäkökulmasta (*radical user orientation*), joka perustuu ajatukselle siitä, että käyttäjät yhdessä tietävät enemmän kuin arkistonhoitaja (tai muu kulttuuriperintöalan ammattilainen) yksin.⁵ Osallistaminen vaatii siis hyväksymään käyttäjän asiantuntijaksi ammattilaisen rinnalle. Memoriaaliin haluttiin kuitenkin jättää ammattilaisen portinvartijarooli ehdotusten hyväksynnän muodossa, jotta väärän tai häiritsevän tiedon lisääminen saadaan estettyä.

Kuva 1. Kuvailutietoehdotusten kautta tulleet tiedot erotetaan aineiston varsinaisista tiedoista käyttäjäsymbolilla.

Muisti keräsi hankkeen aikana Memoriaaliin noin 900 dokumenttia sisältävän sodan kokemushistoriaa käsittelevän kokoelman, josta merkittävän osan muodostavat kaksi erillistä kirjeenvaihtokokoelmaa. Muisti pilotoi hankkeessa Memoriaalin käyttöä joukkoistamalla kahden kirjekokoelman sekä valokuvien aineistojen kuvailutyötä. Lisäksi Muistin vastuualueeseen kuului Muistelupalvelu-työkalun suunnittelu ja toteutus tilaustyönä. Muistelupalvelu on Memoriaaliin sisältyvä väline, jolla käyttäjä voi tallentaa muistitietoa ääni- ja videomuodossa. Muistitiedon tallentamisen tukena käyttäjälle näytetään haastattelukysymyksiä, joita käyttäjä voi muokata omiin tarpeisiinsa sopivaksi ennen tallennuksen aloitusta. Näin muistitiedon tallentamista voidaan ohjata niiden teemojen suuntaan, jotka sopivat Memoriaalia tarjoavan organisaation tallennusalueeseen.

Memoriaalia käyttävä muistiorganisaatio hyväksyy palveluun tallennettuja aineistoja osaksi kokoelmiaan oman tallennuspoliittisen ohjelmansa mukaan. Memoriaalin kautta aineistot on mahdollista siirtää pitkäaikaissäilytettäväksi ulkopuoliseen järjestelmään tietyin teknisin reunaehdoin. Memoriaali ohjaa käyttäjää kuvailemaan aineistot riittävällä tasolla luovutusta varten, minkä lisäksi järjestelmä tuottaa tarvittavat metatiedot, joilla varmistetaan aineistojen käytettävyys sekä ymmärrettävyys myös pitkäaikaissäilytykseen siirrettäessä. Memoriaali itsessään ei ole säilytyspaikka, vaan palvelun perusidea selitettiin hankkeen aikana lastauslaiturina, jonka kautta aineistoa tuodaan, otetaan vastaan ja siirretään säilytettäväksi (Kuva 2).

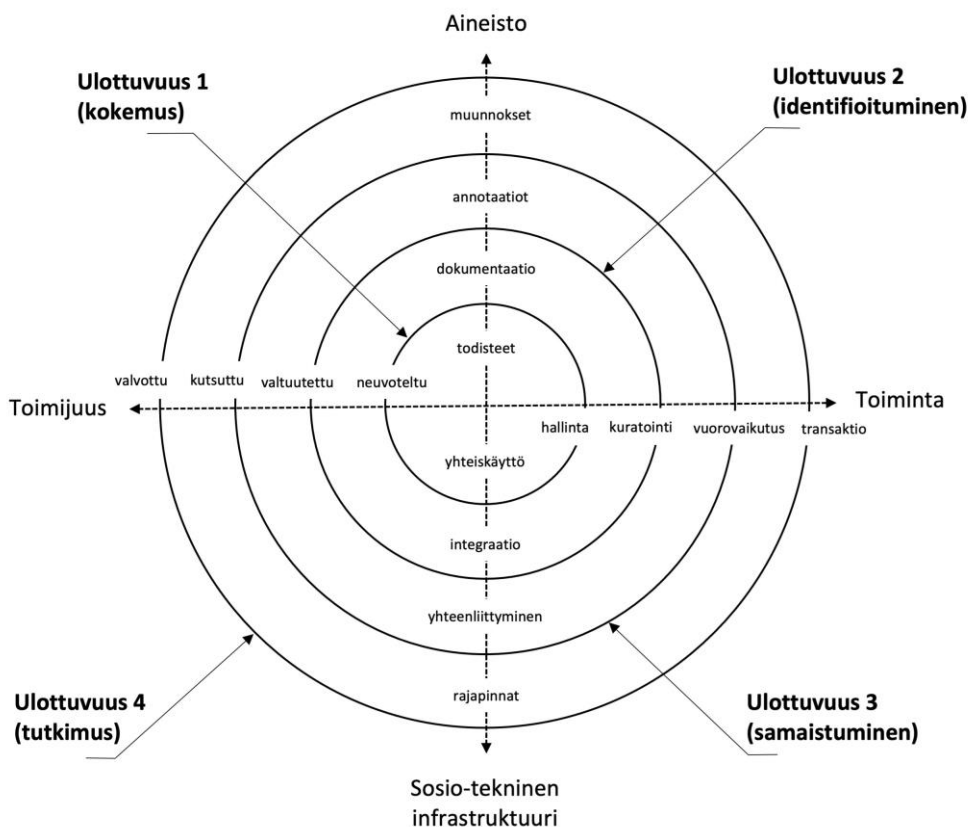
Kuva 2. Memoriaali toimii lastauslaiturina, jonka kautta aineistoa on mahdollista tuoda tallennettavaksi, muokata ja siirtää pitkäaikaissäilytykseen arkistovaatimukset täyttävien sip- tai zip-pakkausten avulla.

Hankkeen tavoitteet ja osallisuuden ulottuvuudet Memoriaali-palvelussa

Memoriaalille on koettu tarvetta muistiorganisaatioissa, sillä vastaavanlaista palvelua ei ole tarjolla. Itävaltalaislähtöinen Topoteekki kerää käyttäjien aineistoja kokoelmiksi mutta ei varsinaisesti toimi kokoelmanhallinnan tai pitkäaikaissäilytykseen siirtämisen välineenä. Sähköisiin aineistosiirotuihin on olemassa väyliä, mutta aineistojen hallintaa, esittämistä ja siirtoa yhdistävää palvelua ei ainakaan Suomessa ole vielä kehitetty. Etenkin osallistamisen toiminnoista puhuttaessa on tarjolla ollut lähinnä automaattisten OCR-tekstien korjaamista ja kommenttikenttiä. Memoriaali-palvelun kehitystyössä oltiin siis aivan uusien haasteiden edessä.

Aineistojen tallentaminen ja käyttäjien osallistaminen ei kuitenkaan ole yksinkertaista. Tunnistimme hankkeessa kolme kulttuurihistorian tallentamiseen liittyvää ongelmaa, joihin Memoriaalin kehittämisellä pyrittiin vastaamaan. Ensinnäkin yksityiset aineistot päätyvät harvoin arkistojen ja muiden muistiorganisaatioiden kokoelmiin, koska niitä ei ole huomioitu organisaatioiden tallennuspolitiikassa tai niiden vastaanottaminen on liian työlästä. Toiseksi yksityishenkilöille tai muille yksityisille käyttäjille ei ole tarjolla helppokäyttöisiä palveluita digitoitujen aineistojen luovuttamiseen. Olemassa olevien palveluiden käyttäminen vaatii usein sellaista asiantuntemusta, jota tavallisella käyttäjällä ei ole. Palvelut eivät myöskään mahdollista käyttäjien osallistamista ja aineiston rikastamista, jotka olivat yksi Memoriaalin lähtökohdista. Kolmanneksi ongelmaksi tunnistimme muistiorganisaatioiden kuormittumisen digitaalisten aineistojen vastaanotossa ja käsittelyssä. Aineistojen järjestäminen, kuvailu ja arvonmääritys sekä pitkäaikaissäilytykseen siirtäminen vaativat edelleen ihmisen tekemää asiantuntijatyötä, sillä näitä prosesseja ei ole helppo automatisoida.⁶ Memoriaalista haluttiin luoda palvelu, jonka avulla aiemmin pöytälaatikoihin pölyntyneeseen jääneet aineistot voidaan saada osaksi kansallista kulttuurihistoriallista horisonttia. Aineiston rikastamisen työkaluilla sekä aineistoluovutuksen tekemisen selkeällä ohjauksella pyrittiin keventämään aineistohallinnan ammattilaisten työtaakkaa ja samalla mahdollistamaan käyttäjien asiantuntemuksen hyödyntäminen.

Käyttäjän osallisuutta koskien merkittäviä kysymyksiä olivat, miten käyttäjän osallisuus todella tuodaan palveluun ja mikä antaa käyttäjälle tunteen siitä, että hänen asiantuntijuutensa tulee tunnistetuksi ja hyödynnetyksi. Tärkeäksi nousee myös käyttäjän suhde aineistojen käsittelemisiin tapahtumiin. Käytin työssäni Memoriaalin suunnittelun tukena australialaisen arkistotieteilijä Gregory Rolandin osallistavan arkistoinnin jatkumomallia. Rolandin kehittämän sipulimaisen kaavion (Kuva 3) avulla voidaan tarkastella sitä, miten lähellä käyttäjä (tai muu toimija) on aineiston kuvaamia tapahtumia ja miten tärkeänä käyttäjän osallistamista aineiston arkistointiprosesseihin voidaan pitää. Kaavio jakautuu neljään ulottuvuuteen, jotka kertovat käyttäjän kokemasta etäisyydestä aineistoihin. Ulottuvuuksia halkoo neljä akselia, jotka kuvaavat osallistuvan toimijuuden moninaisia ilmentymiä aineistoja koskevissa prosesseissa. Sipulin ytimeen sijoittuvilla käyttäjillä on omakohtaista kokemusta aineiston kuvaamisesta tapahtumista. Tällöin käyttäjien osallisuudentarve on voimakkaimmillaan. Uloimmille kerroksille siirryttäessä käyttäjän tai aineiston suhde tapahtumiin muuttuu vähäisemmäksi ja vähemmän omakohtaiseksi. Käyttäjien toimijuus ei ole sidoksissa heidän etäisyyteensä aineistoista, vaan voi ilmetä kaikilla ulottuvuuksilla riippumatta siitä, mikä käyttäjän suhde aineistoon tai sen kuvaamiin tapahtumiin on alun perin. Eri ulottuvuuksilla tapahtuvan toimijuuden seurauksena käyttäjien suhde aineistoon voi muuttua ja esimerkiksi siirtyä lähemmäs sipulin ydintä.⁷ Rolandin mallin avulla voidaan siis hahmottaa käyttäjän muuttuvaa suhdetta aineistoihin.

Kuva 3. Gregory Rolandin (2017) Osallistavan arkistoinnin jatkumomalli auttaa ymmärtämään käyttäjän suhdetta aineistoihin ja osallisuuden merkitystä erilaisille käyttäjäryhmille.

Memoriaalin kehitystyössä jatkumomalli oli erityisen hyödyllinen käyttäjien osallisuuden ja hallinnantarpeen hahmottamisessa. Esimerkiksi aineistojen luovuttajan voi ajatella usein sijoittuvan kaavion keskiöön tai sen läheisyyteen, koska hänen suhteensa aineistoon ja sen kuvaamiin tapahtumiin on vahva. Osallisuudella ja sen laajuudella on tällaisille käyttäjille suurempi merkitys. Omakohtainen kokemus aineistojen tapahtumista vaatii siis laajempia hallinnan ja vaikuttamisen mahdollisuuksia kuin käyttäjillä, joiden suhde aineiston tapahtumiin on etäinen. Memoriaalissa osallisuuden tasot tulevat esille hyvin erityyppisten käyttäjien toimintamahdollisuuksien kautta. Aineiston luovuttajan mahdollisuus hallita ja neuvotella luovuttamistaan aineistoista on suuri. Muita käyttäjiä voidaan kutsua tekemään muutoksia aineistojen kuvailutietoihin tai vuorovaikuttamaan aineistojen kommenttikentissä, mutta heillä ei ole samanlaista lähtökohdasta hallinnan mahdollisuutta. Tehtyjen kuvailutietoehdotusten myötä käyttäjien suhde aineistoihin voi kuitenkin muuttua, kun käyttäjä huomaa oman asiantuntijuutensa suhteessa aineiston tapahtumiin.

Kehitystyön edetessä hankkeessa pohdittiin paljon myös tiedon luotettavuutta ja laillisuutta. Tunnistimme keskeiseksi kysymykseksi ensinnäkin tekijänoikeudet ja erityisesti sen, miten Memoriaali-palvelua tarjoava organisaatio voi varmistua siitä, että käyttäjällä on todella oikeus luovuttaa aineistoa Memoriaaliin. Palvelu pyytää käyttäjää varmistamaan, että hänellä on oikeus aineiston luovuttamiseen, jolloin käyttäjän tulee siis itse olla tietoinen tekijänoikeuksiin liittyvistä kysymyksistä. Tehtävä ei aina ole käyttäjälle helppo, sillä tekijänoikeuksien määrittäminen voi toisinaan olla vaikeaa kulttuuriperintösektorin ammattilaisillekin. Käyttäjien on kuitenkin mahdollista varmistaa tekijänoikeuksia koskevia kysymyksiä ottamalla yhteyttä Memoriaali-palvelua tarjoavaan organisaatioon. Toinen keskeisistä kysymysmerkeistä oli aineiston julkisuus. Käyttäjän on mahdotonta olla aina perillä siitä, miten aineiston julkisuutta säädellään

lainsäädännössä. Kertomalla, millaiset tekijät rajoittavat aineiston julkisuutta (esimerkiksi sisältääkö aineisto henkilötietoja), Memoriaali ohjaa käyttäjää luovutuksen yhteydessä tunnistamaan, milloin hänen luovuttamansa aineiston julkisuutta on syytä rajoittaa.

Aineistojen julkisuuteen voi kuitenkin liittyä myös ristiriitaisia intressejä. Palvelun tarjoajan intressinä on usein tarjota mahdollisimman paljon julkista aineistoa, kun taas käyttäjälle aineistojen julkisuuden rajaaminen voi tuntua välttämättömältä. Liiallisen avoimuuden vaatimus voi potentiaalisesti karsia aineistoluovutusten määrää ja tehdä palvelusta käyttökeltottoman joillekin käyttäjille tapauksissa, joissa aineiston julkisuuden rajoittamiselle on hyvät perusteet. Memoriaaliin vietävän aineiston julkisuutta onkin mahdollista määritellä useilla tavoilla. Aineisto voi olla julkista, vain luovuttajan itse määrittämälle käyttäjäryhmälle näkyvää, vain tutkimuskäyttöön luovutettavaa tai kokonaan salattua. Myös Memoriaali-palvelua tarjoava organisaatio voi rajoittaa aineiston julkisuutta, jos se huomaa jonkin aineiston sisältävän tietoja, joiden julkaisu on ongelmallista. Näiden ongelmien ratkaiseminen kaksivuotisessa hankkeessa ei tullut päätökseen, vaan vaatii vielä jatkokehitystä.

Tulevaisuudennäkymiä

Hankkeen aikana saatiin vasta rajallisesti käyttäjäkokemuksia, ja Memoriaali odottaakin yhä varsinaista julkaisuaan. Palvelun pilotointi keskittyi kuvailutietoehdotusten testaamiseen sekä aineistojen digitointiin. Kokemuksia siitä, millaisena käyttäjät kokevat aineistojen luovuttamisen ja oman asiantuntijuutensa hyödyntämisen Memoriaalissa kaivataan vielä. Voidaan kuitenkin todeta, että aineistojen tallentaminen, hakeminen, kuvailutietojen täydentäminen sekä muistitiedon nauhoittaminen mahdollistavat käyttäjien aiempaa laajemman osallistumisen kulttuurihistoriallisten kokoelmien muodostumiseen ja aineistojen kuvailutietojen rikastamiseen. Osallistaminen kiinteänä osana palvelua tunnistaa Memoriaalin käyttäjien asiantuntijuuden ja mahdollistaa sen hyödyntämisen. Memoriaalissa käyttäjä on osa kokoelmiin liittyvän tiedon tuottamista.

Sodan ja rauhan keskus Muistin Memoriaaliin pääsee tutustumaan vuoden 2023 aikana julkaistavassa demoversiossa. Koekäytössä oleva versio mahdollistaa Memoriaaliin tallennettujen aineistojen selaamisen, hakemisen, kuvailutietoehdotusten tekemisen sekä aineistojen kommentoinnin. Aineiston vastaanottoon liittyvät toiminnot odottavat vielä jatkokehitystä ennen kuin niitä tarjotaan asiakaskäyttöön. Pilotoinnissa käytetyn aineiston lisäksi Memoriaalissa julkaistaan Muistin kokoelmaan kerätyt valokuva-aineistot sekä useita sotaorpojen haastatteluja. Kokoelma luo kuvaa sekä sotilaiden, lottien että kotiväen arjesta sodan aikana. Sotaorpojen haastattelut tuovat esille sotavuosia pidemmän aikajänteen vaikutukset ihmisten kokemuksiin. Kokoelman laajuutta kasvatetaan tulevaisuudessa keräysprojektien myötä, joista etenkin muistitiedon tallentaminen Muistelupalvelua hyödyntämällä tulee antamaan kiinnostavaa kokemusta Memoriaalin hyödyntämisestä muistitiedon tallentamisessa.

Memoriaalin demoversion julkaisua ja palvelun kehittämistä voi seurata Sodan ja rauhan keskus Muistin verkkosivujen kautta www.muisti.org tai osoitteessa www.memoriaali.fi.

¹ Isto Huvila, "Participatory archive: towards decentralised curation, radical user orientation, and broader contextualisation of records management," *Archival Science* 8 (2008): 18, 26, <https://doi.org/10.1007/s10502-008-9071-0>.

² Gregory Roland, "Agency in the Archive: a Model for Participatory Recordkeeping," *Archival Science* 17 (2017): 196, <https://doi.org/10.1007/s10502-016-9267-7>.

³ Huvila, "Participatory archive," 18.

⁴ Tuula Juvonen, *Varjoelämää ja julkisia salaisuuksia* (Vastapaino: Tampere, 2002), 40–41, 48.

⁵ Huvila, "Participatory archive," 26.

⁶ Siiri Simpanen, Anssi Jääskeläinen, Mika Kokkonen, "Memoriaali – An Online Platform for Digital Reception and Enrichment of Archived Materials," in *Proc. IS&T Archiving 2021* (2021): 14–17, <https://doi.org/10.2352/issn.2168-3204.2021.1.0.4>.

⁷ Roland, "Agency in the Archive," 196.